

Vzdělávací obor: **Hudební, taneční a dramatická výchova**

Očekávaný výsledek učení: UAK-HTD-001-ZV9-004

Využívá postupy a prostředky divadla k vlastní tvorbě, prozkoumávání témat, mezilidských vztahů a situací, poznávání sebe sama.

Popis úrovně **Splněno:**

- Prostřednictvím herních aktivit ve třídě (zejména rolové hry) vstupuje do fiktivních situací, reflektuje zážitek z této hry, pojmenuje svými slovy přítomné emoce a popíše význam tohoto zážitku pro pochopení témat, která situace obsahuje.
- Využívá jemu dosažitelné divadelní prostředky (včetně možnosti využít předměty, loutky) pro prozkoumávání myšlenek, emocí, dějů, situací, mezilidských vztahů, témat v procesu vlastní i týmové jevištní tvorby.
- Pro vlastní i týmovou tvorbu využívá různé náměty a zdroje.
- Podílí se na tvorbě drobných jevištních tvarů a prezentací pro spolužáky v jemu odpovídající týmové roli.
- Podle svých preferencí zapojuje do společné tvorby postupy a prostředky jiných druhů umění a jemu dostupné technologie.

Spolu?

Autorka materiálu: Hana Cisovská

Úvod/kontext/anotace:

V této hodině dramatické výchovy se žáci budou zabývat tématem jinakosti, soužitím skupin. Prozkoumají dopad předsudků vůči jiným skupinám, možnostmi soužití dvou rozdílných skupin a dopady fyzického násilí. K vytvoření příběhu je využita inspirace muzikálem West Side Story. Pro učitele je navržena na několika místech metoda vedení „učitel v roli“, kdy pedagog vstoupí do některé z postav a z té pozice řídí hru. V těchto místech je navržena i jednodušší varianta vedení.

Časová dotace lekce je nejméně dvě vyučovací hodiny. Práci je možné také rozdělit do dvou bloků.

Cíle:

- Žáci prozkoumají dopady předsudků vůči druhým skupinám.
- Žáci formulují předpoklady soužití dvou odlišných skupin.
- Žáci prozkoumají dopady nesouladů v soužití a jejich řešení fyzickým násilím.

Zadání pro žáky:

Text zadání (součástí mohou být i obrázky, tabulky apod.)

1. Představení města

Dneska si budeme společně vyprávět příběh jednoho města a jeho obyvatel. Náš příběh se bude odehrávat v městě Hope City, v jeho nejchudší Západní čtvrti. Ve čtvrti žije také mnoho mladých lidí,

kteří se, jako každý mladý člověk, baví, rádi tančí a v mnoha věcech soutěží mezi sebou.

2. Mapa čtvrti

Vytvoříme společně mapu Západní čtvrti tak, jak si ji představujeme. Přemýšlejte, co vše se ve čtvrti nachází, jak se pozná, že jde o nejhudší čtvrt' města, je ve čtvrti nějaké tajemné místo, kam se chodí bavit místní mládež?

Pomůcky: flipový papír, barevné fixy

3. Představení Tonyho a Marie

V této čtvrti žili také dva mladí lidé Tony a Maria. Oba dva rádi tančili. Potkali se a zamilovali se do sebe.

Rozdělte se do čtyř skupin. Domluvte se a vytvořte živý obraz – fotografii zachycující jeden okamžik ze života Tonyho a Marie. Každá skupina si vylosuje jedno zadání.

Teď si postupně prohlédneme všechny živé obrazy a dejme každému z nich název. Který okamžik ze života Tonyho a Marie zobrazuje? Abychom to lépe poznali, Tony bude mít v každém obraze šátek, který dostal od Marie a Maria bude mít svůj šál. Tyto znaky obou postav budeme využívat po celou dobu. Tedy vždy si kostýmní znak na sebe vezmou účastníci v roli těchto postav.

Pomůcky: lístky se zadáním situací: *Marie ve volném čase. Tony ve volném čase. Seznámení Tonyho a Marie. První schůzka Tonyho a Marie. Šátek, šál.*

4. Proslov starosty města

Varianta – vedení „učitel v roli“.

Teď za námi přijde starosta města Hope City. Vy se stanete obyvateli Západní čtvrti. Starostu města vždy poznáte podle klobouku, který nosí.

Učitel v roli starosty: *Občané! Hovoří k vám váš starosta. Víme, co nás nejvíce trápí. V Západní čtvrti se nedaří uklidnit násilí v ulicích. Západní čtvrt' je svědkem mnoha potyček a nesvárů mezi dvěma partami mladých lidí. Nikdo neví, ani oni sami ne, proč se tyto dvě skupiny tolik nenávidí, ale jejich rozpory se rozhoří téměř vždy, když se setkají na ulici. Já vám slibuji, že jako starosta uklidním situaci v Západní čtvrti. Věřte mi.*

Pomůcky: klobouk

Varianta – čtení:

Starosta města Hope City měl k obyvatelům projev, který vám teď přečtu: *Občané! Hovoří k vám váš starosta. Víme, co nás nejvíce trápí. V Západní čtvrti se nedaří uklidnit násilí v ulicích. Západní čtvrt' je svědkem mnoha potyček a nesvárů mezi dvěma partami mladých lidí. Nikdo neví, ani oni sami ne, proč se tyto dvě skupiny tolik nenávidí, ale jejich rozpory se rozhoří téměř vždy, když se setkají na ulici. Já vám slibuji, že jako starosta uklidním situaci v Západní čtvrti. Věřte mi.*

5. Články z novin (titulky)

To, co říkal starosta, se objevuje také v místních zprávách. Přečtu vám jen nadpisy článků:

- *Policie musela zasahovat kvůli rozbrojům mezi dvěma skupinami mladých v Západní čtvrti.*
- *Potyčky si vyžádaly zraněné i materiální škody, ale podrobnosti o incidentech, které trvají od středy, policie nesdělila.*
- *Starosta Hope City od občanů svého města očekává, že se budou chovat v souladu se zákony.*
- *Každý občan tohoto města musí přijmout a dodržovat náš systém hodnot a pravidel.*
- *Patří k tomu i to, že se lidé nebudou prát a že budou respektovat ostatní lidi.*
- *Policie musela opět zasahovat.*

- Zranění v pouliční potyčce.
- Nepokoje pokračují
- Škody při rvačce překročily v přepočtu na naši měnu 40 000 Kč.

Reflexe: O čem ten projev starosty a články hovoří? Jak si tu situaci představujete? Podívejte se na mapu, kterou jste vytvořili, kde by se ty boje mohly odehrávat?

6. My a oni

Víme, že situace je vážná kvůli dvěma partám, které proti sobě bojují. Teď se rozdělíte na dvě skupiny – dvě party za pomoci barevných lístečků, které si vylosujete (členové nepřátelských skupin si také často nemohou vybrat, na které straně budou stát, protože je to určeno tím, v jaké části Západní čtvrti bydlí). Každá skupina dostane lísteček s informací o své partě. Na základě té informace vymyslete jméno vaší party a pokřik. Pak vytvořte živý obraz – fotografii party podle toho, co máte napsáno v popisu vaší party.

Teď si ukážeme živý obraz party, představte se nám jménem a pokřikem.

Reflexe: Jak se lišily živé obrazy obou skupin? Co vás na nich zaujalo? Jaké podobnosti jste vnímali v obrazech obou skupin?

Pomůcky: dvě identická zadání: *Jsme dobrá parta. Nikdo z nás není bohatý. Stojíme za sebou. Máme právo na toto území.*

7. Maria a Tony ve „své“ skupině.

Pojďme se teď vrátit k Tonymu a Marii. Maria a Tony museli svou lásku skrývat, protože každý z nich patřil do jiné z obou znepřátelených skupin. Maria patří do party (název party) a šéf té party, Bernardo, je její bratr. Tony je součástí party (název party), ale není jejím šéfem.

Postavte nyní obě skupiny současně znovu živé obrazy a zamyslete se nad tím, kdo ve vašem obraze může být Tony, Marií a proč. Víme, že ani jeden z nich nebyl lídrem party. Popřemýšlejte, jak se Tony a Maria ve skupině cítí. Až přijdu k vašemu živému obrazu, vyslovte myšlenku, vnitřní hlas Tonyho a Marie. Tonyho a Marii označte kostýmním znakem (šátek a šál).

Pomůcky: šátek, šál.

8. Co si myslí občané

Teď se podíváme na stejné události z jiného úhlu pohledu, z toho, kterým na věci nahlíží další obyvatelé Západní čtvrti.

Rozdělte se do čtyř skupin, udělejte skupiny s těmi, se kterými jste ještě dnes nepracovali. Každá skupina bude mít za úkol během 5–7 minut připravit krátkou situaci (na 45–60 vteřin). Každá skupina bude mít jiné zadání o tom, jak prožívají a co si myslí různí obyvatelé čtvrti o násilí mezi mladými.

Teď si situace přehrajeme tak, že scény budou přecházet jedna v druhou bez přerušení. Vždy když přistoupím k vaší skupině, začne vaše hra.

Teď si sedneme do kroužku a zamyslíme se nad tím, jaké důležité rozdíly se vyskytly v názorech různých skupin obyvatel města a co tyto rozdíly způsobuje.

Pomůcky: zadání do skupin:

1) *Aneta je matkou 15letého syna, který je součástí jedné z part a byl zraněn v pouličních soubojích v Západní čtvrti. Aneta a její manžel právě přijeli do nemocnice, kde je informoval doktor, že jejich syn je na operačním sále. Scéna začíná doktorovými slovy: „Váš syn utrpěl vážná zranění. Jeho operace se zkomplikovala.“*

2) Skupina policistů uspořádala schůzi, na které se má rozhodnout, jak budou dále postupovat, aby zabránili dalším pouličním soubojům. Před třemi měsíci žádali o posily hlídek v Západní čtvrti, avšak dosud jejich prosbu nadřízení nevyslyšeli.

3) Skupina nastávajících matek/otců ze Západní čtvrti Hope City se schází každé úterý v klubovně. Janin/Janův syn přišel o život před pár měsíci, za šest týdnů se jí/mu má narodit další. Má obavy z toho, jak bude její/jeho syn vyrůstat a v rozhovoru s ostatními nastávajícími matkami/otci se ptá: „Co můžu udělat pro to, aby se můj syn také nestal součástí tohoto nesmyslného konfliktu? Jak ho můžu uchránit? Ať se scéna odvíjí od této otázky.

4) Tom měl malý obchůdek se smíšeným zbožím v Západní čtvrti. Při jednom ze soubojů jeho obchod vyhořel a zůstal bez práce. Jeho sedmiletý syn mu v obchodě pomáhal a přál by si, aby jej znovu otevřel. Tomova žena a dcera nechtějí, aby se k práci v obchodě vracel, protože mají obavy o jeho bezpečnost. Tomova odpověď zní: „Za chvíli už nám nezbude vůbec nic...“ Přehrajte scénu od tohoto okamžiku.

9. Ultimátum

Varianta vedení „učitel v roli“:

Teď se stanete opět obyvateli Západní čtvrti a opět za vámi přijde starosta města.

Učitel v roli starosty: *Situace je neúnosná. Rozpory, hádky, výtržnosti, které se zde dějí snad odjakživa a nikdo už neví, co je jejich příčinou, překračují únosnou mez. Viníci nebyli dosud dopadeni a potrestáni. Moje trpělivost je u konce, ještě jedna potyčka, ještě jeden pouliční boj nebo rvačka a přijde na řadu tvrdé opatření. Viníci budou velmi přísně potrestáni. Rozhodl jsme se, že požádám vládu o vyhlášení nouzového stavu pro naše město.*

Varianta vedení – čtení:

Za obyvateli Západní čtvrti opět přišel starosta. Teď vám přečtu jeho projev: *Situace je neúnosná. Rozpory, hádky, výtržnosti, které se zde dějí snad odjakživa a nikdo už neví, co je jejich příčinou, překračují únosnou mez. Viníci nebyli dosud dopadeni a potrestáni. Moje trpělivost je u konce, ještě jedna potyčka, ještě jeden pouliční boj nebo rvačka a přijde na řadu tvrdé opatření. Viníci budou velmi přísně potrestáni. Rozhodl jsme se, že požádám vládu o vyhlášení nouzového stavu pro naše město.*

Reflexe: Co obyvatelé města slyšeli v proslovu starosty? Co to pro ně znamená? Co znamená vyhlášení nouzového stavu?

Pomůcky: klobouk

10. Vzkaz na zdi

Přesto, že členové obou part slyšeli také starostův projev, na různých místech Západní čtvrti se objevil důležitý vzkaz.

Jak tomu vzkazu rozumíte? Co se stane? Co to znamená pro obyvatele Západní čtvrti?

Pomůcky: papír se vzkazem: „V neděli v 11.00 pod viaduktem. Jeden na jednoho. Vítěz bere Západní.“

11. Volba bojovníka

Varianta vedení „učitel v roli“:

Stanu se teď lídrem skupiny (název party, do které patří Tony), znakem této postavy je kšiltovka. Vy budete zastávat hromadnou roli Tonyho – všichni jste jedna postava Tonyho. Můžete reagovat nebo můžete jen poslouchat.

Učitel v roli lídra party: *Tony, parta tě jednohlasně zvolila bojovníkem za naši partu. Nikdo jiný není tak silný a rychlý, aby za nás bojoval. Jsi prostě goat. Máme zprávy, že za druhou partu bude bojovat Bernardo, bratr Marie. A ten není rozhodně weak. Bude to tvrdý boj, ten, kdo vyhraje, bude pánem čtvrti. Ty to dokážeš!*

Varianta vedení – čtení:

V partě (název party) se konala volba bojovníka. Všichni se shodli na tom, že by za partu měl bojovat Tony. Shodli se na tom, že nikdo jiný není tak silný a rychlý, aby za ně bojoval. Zároveň někdo přinesl zprávu, že za druhou partu bude bojovat Bernardo, bratr Marie. To bylo pro Tonyho těžké, bojovat proti bratrovi Marie, protože boj bude opravdu na život a na smrt. A zároveň prozatím nikdo neví o tom, že se mají s Marií rádi. Takže mlčel.

Reflexe: Co si o tom Tony myslí? Jak mu asi bylo? Měl, mohl něco říct?
Pomůcky: kšiltovka

12. Rady Tonymu a Marii

Dva z vás se na chvíli stanou Marií a Tonym, jakmile si vezmete znak postavy, stanete se tou postavou, až si znak sejmete, postavou být přestanete. Ostatní vytvoří dvě řady naproti sobě, vytvoříte takovou alej a mezi vámi budou Marie a Tony pomalu procházet. Jdou společně na místo boje a mají poslední šanci něco udělat, než k boji dojde. Koho Tony a Maria budou mít, může vyslovit nějakou radu nebo cokoli jiného, co bude považovat v té situaci za důležité. Jedna strana aleje radí Tonymu, druhá strana radí Marii. Maria a Tony si rady vyslechnou, ale reagují pouze neverbálně.

Reflexe: Které rady a vzkazy vám přišly důležité a čím?

I přes rady, které jsme slyšeli, k boji nakonec došlo. Proč k tomu boji vlastně došlo?

Pomůcky: šátek, šál.

13. Boj

Pojďme se podívat, jak boj dopadl. *Boj utichl. Na zemi leží mrtvé tělo Tonyho, nad ním se sklání Maria. Ostatní stojí zaskočení nehybně kolem. Bernardo svírá nůž a v dálce je slyšet houkání policejního auta.* Představte si obraz, který se naskytl policii, když dorazila k incidentu. Kdo máte představu, vytvořte za pomoci spoluhráčů a znaků postavy tento obraz tak, jak výjev zachycovala fotografie. Vždy požádejte někoho, zda by mohl vytvořit kousek obrazu, a jako sochař jej nainstalujte do situace – živý obraz. Všechno ostatní bude probíhat bez mluvení. Pokud nebudete souhlasit s pozicí některé z postav, můžete ji opravit tak, aby v konečném výsledku vyhovoval všem.

Pomůcky: šátek, šál.

14. Vnitřní hlas Marie

Ten, kdo není v obraze, si představí, co říká nebo si myslí Marie. Můžete vstoupit do obrazu jako myšlenky nebo přímá řeč Marie. Vždy položte ruku na rameno Marie a vyřkněte myšlenku nebo větu.

Pomůcky: šátek, šál.

15. Popisek pod fotografií

Tato fotografie se objevila v tisku další den jako součást zprávy o události. Vymyslete popisek pod fotografií, který by ji mohl provázet.

16. Závěrečná reflexe:

Zkuste vyjádřit jedním slovem, o čem ten příběh pro vás byl?

Co pro vás bylo v příběhu nejsilnější a proč?

Co mohl kdo udělat, aby se to nestalo?

Vidíte v příběhu, který jsme hráli, nějakou podobnost kolem nás?

Co bývá často příčinou takové nenávisti, kterou jsme v příběhu viděli?

Vazba na klíčové kompetence

Název KK Složka KK Kód OVU	Znění OVU	Vzdělávací strategie
KK kulturní Kulturní a umělecké sebevyjádření Kód: KKT-SVJ- 000-ZV9-001	<i>Využívá různé formy umění a kultury k vyjádření složitějších myšlenek a emocí a ke zpracování aktuálních témat, samostatně i ve skupinové spolupráci.</i>	• poskytují žákům prostředí, ve kterém se cítí být motivováni ke tvorbě a experimentování s různými uměleckými technikami a médii, podporují jejich kreativitu a fantazii a nechávají je vyjádřit své myšlenky a emoce prostřednictvím uměleckého díla • podporují žáky ve vyjádření své osobní identity, emocí, postojů a hodnot prostřednictvím uměleckých děl • poskytují žákům prostor k reflexi a sebereflexi a pomáhám jim nalézt svůj individuální umělecký projev
KK osobnostní a sociální Empatie a porozumění druhým Kód: KOS-SEB- 000-ZV9-001	<i>Vyrovňuje se s odlišnostmi s respektem k druhým lidem.</i>	• ve výuce v rámci různých témat věnují pozornost otázkám etiky a mezilidských vztahů a provázejí žáky diskusí o situacích, které vyžadují empatii a respekt • představím žákům příběhy, které zdůrazňují důležitost respektu k odlišnostem • při reflexi aktivit se zaměřuji na tematiku empatie a respektu k různým přístupům a názorům • do výuky řadím aktivity, hry, modelové hry, dramatizaci a cvičení zaměřené na aktivní poslech, komunikaci (umožnění nahlížení problematiky z různých úhlů)

Metodický komentář pro učitele

Učitel podle svých schopností volí mezi vedením metody „učitel v roli“ nebo čtením.

V metodě „učitel v roli“ nezůstává pedagog stranou dění. Neomezuje se na zadání instrukcí, motivaci účastníků a zpětné reflektování hry, ale sám aktivně vstupuje do role/rolí. Stává se spoluhráčem nebo protihráčem skupiny, který nejen že usnadňuje ostatním účastníkům vstup do hry, motivuje z pozice uvnitř dramatu, posouvá příběh, ale také vnáší otázky a pochybnosti k přímění skupiny řešit problém více do hloubky a nespokojit se s nejjednodušším řešením. (ULRYCHOVÁ, I. (2007). *Drama a příběh*. AMU.)

Práci je možné rozdělit do dvou bloků.

Znaky postav – šátek, šál, kšiltovka, klobouk pomáhají ve vstupu do postav a v přijetí fikce. Tyto znaky je možné nahradit jinými vhodnými znaky.

Učitel nehodnotí žádnou vyslovenou myšlenku nebo řešení.

Učitel podporuje žáky v přemýšlení, v práci ve skupině převážně pomocí otázek, nejlépe otevřených.

Popis ověřování

Text – co učitel sleduje, k čemu žáky vede:

Žáci spolupracují ve skupinách, přispívají svými nápady na řešení zadávaných úloh.

Žáci vyjádří emoce intonací a řečí těla.

Žáci se soustředí na práci.

Žáci pomocí svého těla vyjadřují myšlenky, postavy, vztahy, situace.

Žáci pojmenují příčiny a důsledky konfliktu v příběhu na základě poznání motivací jednání postav prostřednictvím vstupu do role.

Žáci se vyjádří k příčinám nesnášenlivosti a nenávisti mezi různými skupinami a hledají možnosti, jak tomu předcházet, čelit.

Zdroje

Pokud se jedná o převzatou úlohu nebo vychází z externích podkladů.

Původní návrh dramatu autorek Hana Cisořská, Lenka Polánková a Michaela Zapletalová upravila pro potřeby tohoto dokumentu Hana Cisořská. Původní návrh vznikl za podpory statutárního města Ostravy v rámci projektu Prevence kriminality dětí a mládeže prostřednictvím principů a postupů divadla a dramatu.